

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: En Mæcen

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "En Mæcen", i Bergsøe, Vilhelm: *Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind V*, 1905-, s. 149. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-berg05tom-shoot-workid55839/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind V

En Mæcen.

Atelieret laa ude paa Nørrebro ved en Gyde, der løb op mod Kirkegaarden. Det var et stort, højt Rum, — oprindelig havde det været Vognskur. Nogle raa Bræder var slaaet for ud mod Gaarden, et Vindue sat ind mod Nord, og paa Døren stod med Kridt: Villiam Strange, Billedhugger. Atelierets Indre frembød ikke megen Komfort. En rød-rusten Kakkelovn stak sit bugtede Bør paa romersk Vis ud gennem Vinduets øverste Hjørne, hvor det havde tørt Isblomsterne i en stor Cirkel omkring sig. Et Par opløbne Figenkaktus smægtede efter Italiens Sol, og mellem dem stod en Myrte, omhyggelig plejet i Modsætning til de andre, der, støvede og graa, saa' ud som Tørst i Ørkenen.

Paa et simpelt Fyrrebord laa et Par Lazaronpiber, slængte mellem Skitser i brændt Ler. Nogle antikke Afstøbninger dækkede den ene Væg, et Par store Pakkasser stod henne ved Døren — men ellers var Atelieret kun fyldt af en død, raakold Luft, der mildnedes lidt henne ved Kakkelovnen, hvor de sidste Kulstykker døsede hen i matte Gløder.

Og dog var Atelieret ikke ubeboet. Foran Kavalletten stod Strange paa en Stige, i Færd med den sidste Afpudsning af en Niobe, hvis Aasyn greb

Beskueren med Vemod. Modellen, en ung Pige af fin Skønhed, stirrede med et træt Udtryk mod Vinduet; men Strange havde for travlt til at mærke det. Der var noget ved den ene Mundvig — saa, nu kom det! I det samme udstødte den unge Pige et Suk, vaklede og sank om paa Madrassen.

Strange fo'r i et Spring hen imod hende, løftede hende i Vejret og sagde: „Francisca, hvad er det?“

„Intet, jeg blev saa træt.“ Et mat Smil drog over hendes Ansigt.

„Du er da ikke syg?“

„Jo. Lidt, kun ganske lidt. Det stikker her i venstre Side; men det gaar nok over. Nu kan jeg nok rejse mig.“

Strange bar hende hen i en gammel Straastol, den eneste Stol, Atelieret ejede. „Francisca,“ sagde han, højet over hende, „tilgiv mig! Naar jeg arbejder, glemmer jeg alt.“

„Villiam, jeg er stolt af dig,“ hviskede hun med et glad Blik paa Figuren. „Du er Kunstner.“

Deres Læber mødtes, og Villiam sagde alvorlig: „Kære Francisca! Du kommer ikke mere til at staa Model for mig. I denne Uge kan Figuren støbes; i næste tager vi til Rom. Der skal den opstaa i Marmor, og du i Sundhed og Lykke — paa Kapitolum holder vi Bryllup.“

Hendes Øjne fyldtes med Taarer: „Til Rom, til Rom!“ hviskede hun. „Ak, hvor jeg længes!“

Og deres Læber mødtes paa ny.

Det bankede haardt paa Døren. Villiam fik næppe Tid til at forandre sin knælende Stilling, før et Postbud traadte ind:

„Brev fra Hamborg! Fire og tyve Skilling! Vær senartig!“

Villiam betalte, og Postbudet gik, med et tvetydigt Smil over Situationen.

„Du læser jo ikke dit Brev,“ sagde Francisca,

hvis Kinder havde faaet et Genskin af Postbudets Kjole.

„Det behøves ikke. Jeg véd, hvad der staar i det,“ sagde Villiam, kastede sin Bluse og trak i Overfrakken.

„Hvad staar der da?“

„Altid nysgerrig! Baron Goldstein ønsker en anden Pjedestal, det er det hele.“

„Hvilken Lykke, at du fik den Venus solgt! Det er Kærlighedens Gudinde, som fører os paa Vejen.“

„Ja du har Ret, ellers maatte vi blive hjemme. For Resten var Figuren noget Juks, men for Baron — —“

„Du er da heller aldrig fornøjet med dig selv!“ afbrød Francisca.

„Jo,“ svarede han og tog hendes Kaabe, „denne,“ — og han nikkede op mod den sørgende Niobe.

Medens Francisca ordnede sit tarvelige Toilette foran Brudstykket af et Spejl, indstøbt i Gibs, steg Villiam op paa Stigen og dækkede Figuren til. Ved denne Bevægelse faldt Brevet, som han havde lagt paa Kavalletten, ned paa Gulvet, Francisca tog det op og sagde: „Jeg kan ikke begribe, at du kan lade dine Breve ligge saadan! Jeg læser mine straks.“

„Lad det ligge til i Morgen! I Aften vil vi kun leve for vor Lykke. Vi vil gøre Indkøb til Rejsen, og saa gaa i Teatret.“

„Aa, hvor det er dejligt at være rig!“ udbød Francisca. „To Tusind Daler! Lad mig se dem! Saa mange Penge har jeg aldrig set paa én Gang.“

Villiam aabnede sin Brevtaske og sagde: „Saadan ser to Tusind Daler ud.“

„Det? — Det ligner jo en Skomagerregning.“

„Det er en Anvisning fra Huset Goldstein & Søn; men det er ikke alt. Jeg skal have fem Hundrede Daler for den ny Pjedestal med Basreliefferne.“

„Nej, hvor vi bliver rige!“ raabte Francisca og

kyssede ham. „Lad mig aabne Brevet! Det er saa stort, maaske er de fem Hundrede Daler deri.“

„Lille Nar!“ sagde Villiam og rakte hende en Saks.

Det var virkelig et meget stort Brev paa meget tyndt Papir, og det varede noget, inden Francisca fik det ud af dets mangfoldige Folder. „Sehr geehrter Herr!“ begyndte hun. „Aa, det er Tysk! Du maa lære mig Tysk, inden vi rejser, Villiam.“

Han smilede, greb Brevet og lænede sig magelig mod Kavalletten. Pludselig udstødte han et Raab og fo'r et Par Skridt frem mod Vinduet.

„Hvad er det?“ spurgte Francisca, der i Angest havde fulgt hans Bevægelser.

Villiam tog sig til Panden, Brevet krøllede sig knitrende i hans Haand. Saaledes stod han nogle Sekunder, medens Francisca maalløs stirrede paa ham. Saa tog han sig sammen, lagde Brevet paa Bordet og sagde med lav Stemme: „Goldstein er gaaet fallit.“

„Herregud,“ sagde Francisca deltagende, „det var saadan en net Mand! Hør, du skulde sende ham Halvdelen af Pengene tilbage.“

„Halvdelen!“ udbød Villiam, og der kom næsten noget af et Smil paa hans Ansigt. „Fatter du ikke vor Ulykke?“

„Vor?“

„Ja, vi ejer nu ikke en Skilling!“

„Men du har jo de to Tusind Rigsdaler!“

„Jeg Dumrian!“ raabte Villiam og slog sig for Panden. „I tre Dage har jeg gaaet med denne Anvisning uden at hæve den, og nu — intet, intet!“

Han kastede sig i Lænestolen og holdt begge Hænder for Ansigtet. Francisca knælede foran ham. Nu, da hun forstod Situationen, tav ogsaa hun.

Endelig sagde Villiam, idet han klappede hendes Haand: „Stakkel! Du, som trænger saa meget til at

komme Syd paa, og jeg, som stod paa Lykkens Tinde! Véd du, hvorledes det er fat? Jeg har levet paa Gæld, Francisca! Jeg har ikke betalt Leje af dette Hul i tre Halvaar. Jeg kan ikke engang faa min Niobe støbt. Paa Onsdag er det Flyttedag — —“ Resten af hans Ord hændede i en Mumlen, som forfærdede hende.

De sad begge en Tid lang tavse. Pludselig hævede Francisca Hovedet og sagde: „Villiam, jeg véd Raad. Moder er beslægtet med en rig Konferensraad, som har saadan varm Interesse for Kunsten. Hvor meget behøver du?“

„Tusind Daler — og hvis vi skal rejse, mindst femten Hundrede.“

„Gaa til ham! Jeg beder dig, gaa til ham! Han kan, han maa hjælpe dig! Jeg vil bede til Gud for dig, og jeg føler, at han vil bønføre mig; han vil ikke lade et Værk som dit gaa til Grunde! Gaa til Konferensraaden, endnu i Aften! Gør det for min Skyld!“

„Ja, for din Skyld,“ sagde Villiam med et vagt Smil, „for din og for ingen andens.“

Konferensraaden boede i Amaliegade, i en af disse store, stille Gaarde, hvis Façader endnu faar et naadigt Sideblik fra Palæerne paa Amalienborg, medens Interiørene ofte støder lumsk op til „Almindeligheden“. Portneren saa' tvær efter Villiam, som med en Mappe under Armen langsomt steg op ad den tæppebelagte, gasbelyste Trappe, hvor Konferensraadens Laurbær groede i lakerede Baljer paa hver Afsats. Ved den anden stod Villiam stille og tog Vejret dybt. Han havde aldrig ulejlighet Fornemheden,

og nu! Men saa stod Francisca igen for ham, bleg, lidende, og han ringede paa.

En meget høj Tjener i ferskenfarvet Livré og støvgraa Gamasker viste sig efter behørig Venten. Konferensraadens Monogram funkledede fra hver af hans Knapper, over Armen laa en Serviet.

„Er Herren hjemme?“ spurgte Villiam.

„Konferensraaden er ved Dineen,“ svarede den ferskenfarvede med en særegen Betoning paa Titelen.

„Naar kan jeg faa ham i Tale?“ spurgte Villiam, der ikke havde meget Kendskab til Verden.

„Konferensraaden tager imod fra otte til ti om Morgenen, — hvis det konvenerer ham,“ lagde Tjeneren til, og skubbede lempeligt til Villiam med Døren.

„Vil De give ham mit Kort,“ sagde Villiam og tog hastig et frem, ubehagelig berørt af Tjenerens uforskammede Smil.

Den ferskenfarvede tog mod Kortet med en Mine, som ikke kunde misforstaas, og Villiam gik langsomt ned ad Trappen med den Beslutning næste Gang at optræde brutal. Han var imidlertid næppe kommen Halvvejen, før Døren hastig blev revent op, og en vims, lille Tjener kom styrtende ned efter ham. „Konferensraaden bad meget undskylde; men saa snart Konferensraaden var færdig, skulde det være Konferensraaden en Fornøjelse at modtage ham.“

Der gik en Straale af sollyst Haab gennem Villiams Sjæl og farvede hans Kinder røde. Saa havde Verden dog ikke løjet, saa var denne rige Mand dog Kunstens Mæcen, hvem Musernes fattige Sønner turde forstyrre, selv ved Dineen. Hurtig fulgte han den lille, som med ærbødig Holdning viste ham ind i et svagt oplyst Kabinet, der duftede af en Blanding af Violette og russiske Cigaretter. Den lille rullede en tyrkisk Divan hen til et florentinsk Mosaik-

bord, og bad ham tage Plads: „Konferensraaden skulde komme saa hurtig, det var ham muligt.“

Villiam var overrasket, glad, og gav sig til at studere Malerierne paa Væggene. To Ting slog ham ved den lille, men udsøgte Samling — der var ikke en eneste dansk Kunstner iblandt dem, og Moliverne var alle Nuditeter, holdte i lasciv Kabinetsstil.

„Han er just ikke nogen overdreven Kunstkender,“ tænkte Villiam og satte sig magelig til Rette i den yppige Divan, hvis tykke Silkepuder favnede ham som bløde Arme.

Han begyndte paa ny at overtænke sin Tale, idet han velbehageligt lænede sig tilbage og stirrede paa den lyserøde Lampeskærm, der lagde et mildt Dæmringslys over Kabinettet. Af og til trængte Selskabs-larmen gennem de tykke Portierer, snart som en forvirret Mumlen, snart som Klirren af Sølvtoj — saa kom en Tale, fjern, utydelig. Villiam var træt, overanspændt, nervøs af Uro og Tvivl. Nu, da han laa fortøjet i Lykkens Havn, var Hvilen en Nydelse, næsten en Vellyst. Han lukkede Øjnene og drømte om sin Lykke. Lidt efter faldt Hovedet tilbage mod de bløde Puder — han sov.

Et pludseligt Lysglimt rev ham ud af hans Drømme. Foran ham stod en lille, korpulent Herre, hvis mange Ordener, hvide Halstørklæde og velvillige Ansigt oplystes af en trearmet Lysestage, som den ferskenfarvede holdt i Haanden. Villiam fo'r forvirret i Vejret ved Synet af Konferensraaden i al sin Pragt, men denne trykkede ham venskabeligt i Haanden, idet han med et elskværdigt Smil sagde: „Aa, bryd Dem ikke om det! De tager mig ved Dineen, og jeg tager Dem paa Sengen — ha — ha! — Johan! Lys os ind i mit Arbejdsværelse!“

Villiam greb efter Hat og Mappe, men Konferensraaden sagde: „Lad Johan tage det! Undskyld, at jeg gaar foran, for at vise Dem Vej.“

Halv ør og uklar fulgte Villiam efter det blimrende Lys af den trearmede, som Johan bar gennem en Række af Værelser, prydede med Statuetter og Malerier. Endelig naaede de ind i et stort, særdeles elegant Arbejdsværelse, hvor Johan satte Kandelaboren paa Skrivebordet, bukkede og forsvandt. Konferensraaden rullede egenhændig en svær Lænestol hen til Villiam, bad ham tage Plads og sagde: „Min kære Baron, De maa være træt efter Rejsen. Maa jeg hyde Dem en Cigar?“

„Jeg — jeg er ikke Baron,“ stammede Villiam forvirret.

„Hvad behager!“ udbrød Konferensraaden. „Aa, min kære Goldstein! De vil da ikke dementere Deres eget Visitkort?“

Villiam tog Kortet og sagde pinlig forlegen: „Jeg beder undskylde; det er en Misforstaaelse. Baron Goldstein har købt en Statue hos mig og saa —“

„Hvem, — hvem har jeg da den — at?“ afbrød Konferensraaden og begyndte at trippe.

„Mit Navn er Villiam Strange. Jeg er Billedhugger og har —“ her tog Villiam til Mappen.

„Naa, saadan!“ sagde Konferensraaden med en ganske særegen Betoning, og skød Lænestolen tilbage.

Villiam blev rød. Han følte, at nu maatte det briste eller bære, og idet Konferensraaden noget urolig tog Plads ved Skrivebordet, aabnede han rask Mappen og lagde Skitsen til sin Niobe foran ham.

„Hvad behager?“ sagde Konferensraaden. „Et særdeles velskabt Pigebarn! — En smuk Figur, vilde jeg sige. Det er?“

„En Niobe, Hr. Konferensraad.“

„Aa, ja, nu ser jeg det! Hende, der var forelsket i Apollo og blev skudt af Diana — jeg husker hende fra Florents! Meget net, meget net, virkelig! Kun synes jeg, hun runder ikke rigtig i Hofterne.“

Villiam bed sig i Læben og tav.

„Er det en Statuette i brændt Ler?“ spurgte Konferensraaden. „Maaske Kallipasta?“

Villiam følte, at han maatte tage Ordet, hvis han ikke skulde kvæles af det Tryk, der hvilede paa ham. Han talte først kort, dæmpet, tilbagetrængt; men da Konferensraaden ikke afbrød ham, ja endogsaa med stigende Interesse syntes at lytte til hans sørgelige Fortælling, blev han varm, næsten dristig. Ordene føjede sig klart og harmonisk, ja, ved Slutningen af hans Tale var Konferensraaden endogsaa rørt.

„Jeg beklager Deres Skæbne, beklager den virkelig!“ forsikrede Konferensraaden. „Hvor meget var det, De ønskede? Sagde De ikke femten Hundrede?“

„Hr. Konferensraad,“ udbrød Villiam, „det er for meget! Hvorledes skal jeg takke Dem?“

„Ja, det er mange Penge,“ sagde Konferensraaden, idet han rev en Blanket ud af sin Anvisningsbog, „mange Penge, men Kunsten, Kunsten! Naa, vi kommer nok ud af det.“

Konferensraaden begyndte at skrive meget sindig og med meget store Bogstaver. Pludselig vendte han Hovedet sidelængs til Villiam og spurgte: „Ja, for De stiller jo Sikkerhed?“

„Sikkerhed! For hvilket?“ spurgte Villiam, som ikke var Forretningsmand.

„For Pengene naturligvis. De har vel en Kaution med Dem fra en eller anden vederhæftig Mand.“

„Nej,“ sagde Villiam.

„Ja, saa kan De vel skaffe saadan en?“

„Nej,“ svarede Villiam, „jeg kender ingen.“

„Naa, saadan!“ sagde Konferensraaden med den samme mærkelige Betoning, og Benene begyndte paa ny at trippe. „Hum, det var jo slemt. Hvor meget var det, De ønskede?“

„Konferensraaden nævnede femten Hundrede Daler.“

„Aa, ja rigtig, nu husker jeg det,“ sagde Konferensraaden og tog en tyk Protokol ned fra Hylden over sit Skrivebord. „Jeg skal dog, for en Ordens Skyld, tillade mig at notere det; saa skriver De nok Deres Navn under?“

Villiam bukkede glædestraalende.

Atter greb Konferensraaden Pennen, atter skrev han de store Bogstaver, langsomt, meget langsomt, men tydeligt.

„Vil De sætte Deres Navn dér,“ sagde han og satte Fingeren paa en tom Rubrik.

Villiam følte Pennen ryste i sin Haand, da han underskrev. Hvor havde han dog miskendt denne Mand!“

Konferensraaden trykkede omhyggelig Blækket af med et lyserødt Trækpapier, snurrede Stolen om mod Villiam og spurgte pludselig: „Hvorledes tror De, at man grunder en Formue?“

„Jeg tænker, ved anstrengt Arbejde,“ svarede Villiam.

„Ved anstrengt Arbejde, ganske rigtig,“ gentog Konferensraaden, som havde arvet sin. „Men hvorledes tror De, man beholder den?“

„Jeg véd virkelig ikke,“ svarede Villiam forbavset. „Jeg tænker ved at passe paa den.“

„Rigtig, fuldkommen rigtig! Ved at passe paa den!“ gentog Konferensraaden med Vægt. „Vil De nu behøge at se denne Protokol. Heri har jeg, siden jeg blev myndig, opført alle de Smaasummer, hvorom jeg er bleven anmodet, uden at vedkommende kunde stille den ringeste Sikkerhed. Vil De se — der er saamænd mange bekendte Navne derimellem. Den begynder i 1841 med en Anmodning om to Hundrede Rigsdaler, og her, hvor De nu staar, er vi allerede naaet op til et Hundrede og syv Tusind Rigsdaler, fire Mark og tolv Skilling. — De vil bedst deraf se, min kære Hr. Strange, at jeg selv kunde gaa

med Tiggerposen, hvis jeg havde indladt mig paa den Slags Vidtløftigheder.“

Konferensraaden slog den tykke Protokol i med et Smæk.

Villiam veg et Skridt tilbage — det var ham ikke muligt at faa et Ord over sine Læber. I det samme traadte den ferskenfarvede, som ved et Trylleslag, ind, og Konferensraaden sagde: „Johan, vis den Herre ned ad Kontortrappen, og bed saa Hr. Duval om at komme her ind med sin Skitse.“

Da Villiam stod paa Gaden, og den kolde Østenvind skar gennem hans Klæder, stirvede han endnu en Gang op til de oplyste Vinduer og mumlede: „Det er den Slags Folk, som skaber Revolutionerne!“

Saa gik han — han vidste ikke selv hvorhen.

Den kommende Flyttedag var særdeles livlig for Gadeungdommen; men livligst var den dog ude paa Nørrebro, tæt ved Kirkegaarden. Her var en Kunstners fattige Bohave sat ud. Drengene sprang Buk over Kavalletter, og tegnede raa Figurer paa Plankeværket med Brudstykker af sønderslagne Gibsfigurer; men vildest Jubel vakte dog en Vogn, der blev læsset med vaadt Ler, som endnu til Dels havde kvindelige Former. Drengene rullede Kugler af Leret, og kastede dermed efter de forbigaaende. En af disse var en ung, bleg Pige. Da hun saa Vognen, standsede hun, udstødte et Skrig og faldt om mod en Lygtepæl.

„Uh, hun spytter Blod!“ raabte Drengene; men saa blev der hentet en Droske, og saa var den Historie forbi.

Aaret efter var Konferensraaden til Begravelse paa Assistens Kirkegaard. Det var en af hans intime Venner, en Ekscellence, som blev jordet, og Konferensraaden var mere end sædvanlig rørt. Da han gik tilbage, faldt hans Blik paa et Gravmonument, en Granitsokkel med et Basrelief, hvis Træk han syntes at kunne erindre. Paa Sokkelens øverste Relief vendte en Niobe sit kvalfyldte Aasyn mod Himlen.

„Et net Monument, et meget net Monument,“ bemærkede Konferensraaden til Præsten og traadte nærmere. „Jeg synes, jeg skulde kende det Ansigt. Francisca? — — Hum, hvad er det, der staar? — William — —“

Konferensraaden sik Høste.

„Konferensraaden har mulig kendt ham?“ spurgte Præsten.

„Hum, jo, ganske flygtig. Han har engang henvendt sig til mig i Anledning af en Pengesag.“

„Ja, Konferensraaden er ikke Mæcen for intet,“ sagde Præsten og bukkede dybt. „Desværre, han endte sørgeligt.“

„Saa?“ spurgte Konferensraaden og begyndte at trippe.

„Ak ja, efter vor hellige Kirkes Regler burde han jo ikke hvile herinde,“ svarede Præsten og sukkede.

„Han skød sig ved Efterretningen om sin Kærestes Død, og saa rejste hans Kammerater ham dette Minde. Vi kunde jo ikke forhindre det.“

Da Konferensraaden kom hjem, var han noget kold om Fødderne og forlangte en Kop Bouillon. Over hans Skrivebord prangede i en bred gylden Ramme Duvals sidste Arbejde: Danaë i den gyldne Regn.

Hvor hun strakte sig paa Bolstrene! Hvilket Udtryk i dette Ansigt, i de opadvendte Øjne og om den halv aabne Mund! I Sandhed! Konferensraaden var Mæcen — en af dem, Verden ikke taaler at miste!